

HERINNERINGEN AAN DE EERSTE OORLOGSMAANDEN 1940 (slot)

door **Raymond HOUWEN**

RUIM TWEE MAANDEN IN COYOL

Slapen in een wachtzaal van een station is natuurlijk niet alles, zodat het op zondag 26 mei bij het openen van onze ogen wel even wennen was. In ons leven was het ons nog niet voorgevallen dat we ons niet konden wassen, zo'n propere jongens waren wij. Niet getreurd evenwel, we kleedden ons vlug aan en begaven ons naar het Centre d'Accueil. Veel etenskeus was er daar bij het ontbijt niet. Wel lekker Frans brood, een klontje boter, voldoende confituur van vier vruchten en ... rode wijn in plaats van koffie. Wij, Belgen, waren niet gewoon op onze nuchtere maag rode wijn te drinken. Eerlijk gezegd, ik moest mij forceren. Maar weldra zou dat niet meer nodig zijn.

Na het ontbijt zorgden wij voor de nodige orde in de wachtzaal en besloten zonder haast een kerk op te zoeken, want het was zondag. We informeerden en vernamen dat er in de kerk St-Michel des Lions, daterend uit de 14de eeuw, om 11 uur misgelegenheid was. Wij hadden dus nog ruim de tijd om onze zondagse plicht te volbrengen. In afwachting hoopten wij even kennis te maken met de stad Limoges, die eigenlijk uit de Romeinse tijd dateert en 100.000 inwoners telt. We toerden er een uurtje rond en vonden uiteindelijk de weg naar de kerk St-Michel. Wij plaatsten onze fietsen ordentelijk tegen één van de kerkgevels vlakbij een portaal. Twee seminaristen van onze groep bleven buiten de wacht houden ten einde diefstal te voorkomen. Na een kwartier zouden ze afgelost worden door twee collega's, en zo verder zolang als de mis zou duren.

Na het evangelie beklom de dienstdoende onderpastoor de preekstoel, sprak zijn homilie uit en eindigde met een mededeling die ons interesseerde: "Studenten die als vluchteling in de kerk aanwezig zijn, mogen zich na de mis tot hem wenden in het vooruitzicht van door hem geholpen te worden." Wij bekeken elkaar en wij leken allen op dit voorstel te willen ingaan.

Na de zegen en het laatste evangelie legde de onderpastoor in de sacristie de misgewaden af en begaf zich naar het portaal waar wij hem stonden op te wachten. Pierre Goubau en Roland Roose brachten hem op de hoogte : dat wij een groep vormen van 13 Belgische vluchtelingen-studenten, waaronder een aantal seminaristen. De onderpastoor stelde zich voor als l'abbé Remlinger, die in het landelijke Coyol gelegen op 6 km van Limoges de beschikking heeft over een kasteeltje, eigendom van twee oude dames die in een verpleegtehuis zijn opgenomen. Wij mogen er samen met andere vluchtelingen-studenten verblijven en wat studeren. Overdag kunnen wij in Limoges in de Centres d'Accueil gaan eten. Als tegenprestatie dienen wij enigszins te helpen bij het onderhoud van de tuin. Wat de seminaristen betreft, zij mogen in principe ook voorlopig onderdak vinden in Coyol, maar de abbé zou zo spoedig mogelijk contact nemen met de superior van het seminarie. Iedereen van ons aanvaardde die voorstellen en allen waren wij dankbaar en opgetogen.

Monsieur l'abbé reed voorop met zijn autootje en wij allen volgden hem zo goed als wij konden. Een kwartier later arriveerden wij in het kasteel van Coyol. Op de eerste verdieping kregen Jan Felix, mijn broer André en ikzelf een kamer toegewezen voorzien van drie eenpersoons-bedjes. Pierre Goubau mocht zich installeren in een eenpersoonskamertje. Abbé Remlinger, zonder tijd te verliezen, telefoneerde naar het seminarie. Succes had hij, want onze seminaristen zouden in Limoges hun verdere opleiding krijgen en niets tekort hebben.

Die eerste zondagavond in Coyol bracht ons verkwikkende rust en ik had het gevoel met mijn g.. in de boter te zijn gevallen. Tot slot werd een deugddoend avondmaal opgediend. Maandag 27 mei reden wij naar een Centre d'Accueil voor ons morgenmaal met rode wijn als drank... De rest van de voormiddag droegen wij voor het eerst bij tot onderhoud van een tuinpad. 's Namiddags reden wij

naar Limoges voor een eerste verkenning. Maar Dinsdag 28 mei ging het er bovenarms aan toe. Over de radio klonk het nieuws van de Belgische capitulatie tot in de lees- en speelzaal van het kasteel te Coyol. Wij konden niet anders dan dit te aanvaarden. Nu mag ik schrijven dat wij tijdens ons maandenlange verblijf in Frankrijk vanwege de openbare opinie nooit spot noch woede hebben ondervonden. Maar naar het schijnt hebben tal van landgenoten-op-de-dool het bij onze zuiderburen niet gemakkelijk gehad.

Na de Belgische capitulatie slaagde onze kopman Pierre Goubau erin contact te krijgen met zijn moeder en zusters die in Frankrijk een schuiloord gevonden hadden in het zuiderse St Jean de Luz. Vandaar dat hij Coyol verliet en bij hen verblijf nam. Af en toe reden wij eens naar het centrum van Limoges om er eventueel gevluchte parlementsleden of ministers te ontmoeten. Regeringsleiders waren regeringslijders geworden, ten prooi aan verwarring en twijfel. In de loop van juni werkten wij geregeld wat in de tuin. Het gebeurde ook vaak dat één of andere universitair een voordracht hield waarbij ik heel wat kon leren. Ook had in de tuin in het begin van juni een samenkomst plaats van een paar honderd Franse soldaten. L'abbé Remlinger hield dan een ontroerende eucharistieviering. Bijzonder pikant werd het toen op woensdag 12 juni 's avonds een tiental militairen van hoge rang in de leeszaal van 't kasteel binnentraden en er in gesloten kring een levendige conferentie hielden waarop bijzonder hard gesproken werd. Ik was onder de indruk van dit militair geweld. De berichtgeving van pers en radio was in die dagen trouwens onrustwekkend. Immers, op vrijdag 14 juni waren de Duitsers Parijs binnengetrokken. Maar er volgde een hoopgevende gebeurtenis toen generaal de Gaulle bij het instorten van de Franse tegenstand weigerde de wapenstilstand mee te maken. Zondag 16 juni slaagde hij erin naar Londen te vliegen waar hij, naar de mening van Churchill, de enige generaal leek die de Fransen kon aanmoedigen de strijd voort te zetten. Dinsdag 18 juni hoorden wij in de leeszaal van 't kasteel over de radio de Gaulles beroemde woorden klinken : "La France a perdu une bataille, mais elle n'a pas perdu la guerre."

Alle vluchtelingen vroegen zich af welk lot boven hun hoofd hing. Op zaterdag 22 juni sloot Frankrijk een wapenstilstand met Duitsland en twee dagen later met Italië. Het gevolg was dat Frankrijk slechts gedeeltelijk werd bezet, de vloot werd tot werkloosheid gedoemd in de haven van Toulon die de Duitsers niet zouden:gebruiken, In onbezet Frankrijk en overzeese gebieden bleven de Franse troepen gehandhaafd. Onze hoop lag dus in Engeland, maar wij beschikten over geen vliegtuigen noch over schepen die ons daarheen konden brengen, want de hele Atlantische kust van Noorwegen tot Spanje was in Duitse handen. Wie het via Spanje wou proberen, werd aldaar door de Franco-regering geïnterneerd. Noord- en Zuid-Afrika, net als Kongo, boden geen oplossing. Gelukkig lag Limoges in onbezet Frankrijk, maar de nodige formaliteiten voor terugkeer naar België moesten door de Duitsers nog geregeld worden en daarvoor moesten wij geduld oefenen.

Ons verblijf in Coyol had op- en neergaande periodes, precies zoals de Noordzee. Wij bleven er op tijd en stond wat werk in de tuin verrichten, bezochten af en toe onze vrienden-seminaristen in Limoges om met hen wat ping-pong te spelen, te bridgen, elkaar moed en hoop te geven. Wij aten op tijd en stond in de Centres d'Accueil en begonnen rode wijn in gezelschap van brood en confituur te appreciëren. Een paar weken na de voorlopige Franse nederlaag beleefde mijn broer André, op wandel in Limoges, een avontuur dat noodlottige gevolgen zou kunnen gehad hebben. Naar eigen zeggen had mijn snuggere broer zijn fiets netjes en voorzichtig tegen de etalage van een boekenwinkel gezet, was de winkel binnengegaan en had er gedurende een kwartiertje zijn interesse in boeken bevredigd. Maar toen hij de winkel verliet, was er geen spoor meer te vinden van zijn fiets. Miljaar de miljaar was het gevolg. Uit armoede legde hij de 6 km naar Coyol te voet af en vertelde mij bij aankomst wat er was voorgevallen. Ik troostte hem en zegde : "Nood breekt wet. Morgen gaan wij in Limoges op zoek naar een onbewaakte fiets. Ik zal je helpen bij het plegen van een diefstal."

Zo gezegd, zo gedaan. In de vroege namiddag van de volgende dag zwaaide ik één van mijn benen over het kader van mijn fiets, André ging schrijlings zitten op de bagagedrager en ... weg waren we naar Limoges. Weldra bleek dat een diefstal plegen niet zo gemakkelijk is, vooral als je het niet gewoon bent. We bleven maar zoeken en op de uitkijk staan. Tot het warempel lukte. Halverwege een straat stond een eenzame fiets. Ik keek naar alle richtingen en gaf André een teken van veiligheid. Mijn broer holde naar de fiets, controleerde of de kust wel veilig was, sprong op de fiets en begon uit alle macht te trappen. Ik bleef hem volgen op een korte afstand en uiteindelijk kwamen wij veilig in Coyol aan. Ik ben ervan overtuigd dat André die avond in zijn bed een weesgegroetje als dank zal gepreveld hebben. Want zonder die fiets zou hij nooit naar Oostende hebben kunnen terugkeren. Als penitentie moet ik toch bekennen dat die gestolen fiets jammer genoeg niet van de beste kwaliteit bleek te zijn. De banden waren zo goed als versleten, de ketting en de tandwielen evenzeer...

In 't kasteel van Coyol begonnen de dagen langzaam te verglijden. In de omgeving deed ik samen met André af en toe wat fietstochtjes, kwestie van de gewoonte aan te kweken te rijden op een gammele Franse fiets. Op een van deze oefentochtjes bezochten wij het mooie dorpje Oradour-sur-Glane, dat tijdens de bevrijding verwoest zou worden door terugtrekkende nazitroepen, die er de hele schoolbevolking met leerkrachten en kleuters vermoord hebben. Ook kregen wij soms een bezoekje van onze seminaristen. Toen dit een maand na de Franse capitulatie eens voorviel, bespraken wij met l'abbé Remlinger onze terugkeer naar België. Onze weldoener oordeelde dat wij nog wat geduld moesten oefenen en ons keurig op die onderneming dienden voor te bereiden. "In elk geval", zei hij, "mogen jullie niet allen samen in één groep pogen terug te keren. Voor groepen is de bevoorrading onderweg te moeilijk en te riskant. Wel kunnen jullie weldra twee per twee naar België terug" •

En zo komt het dat André en ik op het einde van juli onze gastheer dankten voor alles wat wij in vriendelijkheid van hem ondervonden en gekregen hadden. "J'espère un jour après la guerre venir a Ostende et vous rendre visite", zei Mr. l'Abbé tot slot. En die woorden waren eveneens profetisch, zoals de lezers weldra zullen vernemen. Wij bestudeerden een Franse wegenkaart, namen de nodige notities en hoopten op een goed verloop van de terugtocht, niettegenstaande dat wij niet over Frans geld noch over Belgisch beschikten, en wij op de koop toe in die Franse fiets weinig vertrouwen hadden. Hoeveel dagen wij nodig gehad hebben om Oostende te bereiken, weet ik niet meer precies. Wel kan ik nog met zekerheid de terugroute schetsen. Elke avond keken wij uit naar een hoeve voorzien van een grote schuur vol hooibergen om in te slapen. Doorgaans lagen wij er niet alleen, wel in het gezelschap van andere vluchtelingen-op-terugtocht, wij kregen doorgaans van de boerin overvolle teilen warme pap en brood om te eten en te kunnen verder leven. André had het niet gemakkelijk rijden met die gestolen fiets. Af en toe wisselden wij van rijwiel, maar ik beken eerlijk dat André meer op de Franse antiquiteit heeft gereden dan ik. Ik wil opmerken dat ik ruim 2 jaren jonger was dan mijn broer.

Hieronder volgt ons itinerarium :

1. Van Coyol (Limoges) via La Croisière en Argenton naar Châteauroux, en verder naar Vierzon (200 km). Laatst geciteerde stad ligt op de Cher en is tevens voor ons een eindpunt van de onbezette zone. De stenen brug over de Cher was helemaal verwoest, maar de Duitsers hadden er reeds een lange houten brug overgelegd. Een Duitse schildwacht controleerde onze identiteitskaarten, waarna wij toegang kregen tot die brug. Wij reden er gezapig over, steeds in de gaten gehouden door Duitse soldaten die van op de oever ons gadesloegen met hun verrekijkers. Aan het einde van de brug moesten wij halt houden. Wij werden door een Duitse soldaat begeleid naar een groot gebouw, waar wij in een bureau ondervraagd werden. Dank zij "unsere Deutsche Sprache sagten wir dass wir Belgischer Studenten waren und dass wir wünschten nach unserer Heimat zurück zu kommen". Dass war gans richtig en we mochten verder naar huis.

2. Van Vierzon naar Orléans (80 km).

Bij onze doortocht door het fiere Orléans, keken wij onze ogen uit en hadden wij moeite om nog iets van het mooie centrum Place Martroi te herkennen. Duitse vliegtuigen hadden er hun vernielingswerk met Duitse Gründlichkeit verricht. Van het standbeeld van Jeanne d'Arc bleef niets anders dan vergruizelde steen over, het grote station was herschapen in een grote puinhoop, het bovendeel van de kathedraal Ste Croix was neergestort, van de diverse stadswijken waar wij in mei zo heerlijk gewandeld hadden bleven slechts bergen met puin over. Dergelijke verwoesting hadden wij tot nog toe nooit gezien en het gaf ons een miserabele indruk.

3. Ongeveer 120 km noordwaarts van Orléans ligt Parijs. Wij volgden de goede richting, maar wij wilden niet tot in het hart van de Franse hoofdstad doordringen. Wij sloegen westwaarts af en reden voorbij het kasteel van Versailles. Met uitzondering van de Duitse schildwachten aan de toegangspoort en verder langs de omheining, was er geen enkele ziel te bespeuren. Echt zielig.
4. Van Versailles via Pontoise naar Beauvais (120 km), waar het stadscentrum dat ongeveer de helft van de bebouwing omvat, met de grond was gelijkgesteld, samen met het museum van wandtapijten. Ook de St-Etiennekerk met de merkwaardige kapitelen was ernstig beschadigd.
5. Van Beauvais naar het 60 km verder gelegen Amiens, dat evenals Abbeville op de Somme ligt. Amiens is de voornaamste stad van het bekende Picardië en het werd reeds op dinsdag 21 mei door de Duitsers bezet. Van hieruit slaagden zij op 7 juni erin het zuidelijk front te doorbreken en hun opmars door Frankrijk te beginnen. Wij waren ook in Amiens onder de indruk bij het zien van de verwoeste spoorwegstations, het beschadigde stadscentrum en de kathedraal die ons bekend was als de grootste Franse gotische kathedraal.
6. Van Amiens via Doullens, Frévent en St Pol naar Béthune was de afstand ongeveer 90 km. André had het bijzonder lastig op de lange helling naar Doullens, maar eenmaal die handicap overwonnen, brak de zon door de wolken. In Frévent reden wij over de Canche verder Pas-de-Calais binnen. Vanaf St Pol naar Béthune maakten we kennis met de drukte van het Franse noorden. Béthune zelf scheen weinig door de oorlogsgebeurtenissen geleden te hebben : het belfort met een piramidevormige kap pronkte en de driehoekige hallenkerk leek ons intact.
7. Van Béthune via Ieper naar Oostende (100 km). We volgden departementale wegen tot Bailleul waarvan de Vlaamse naam als Belle klinkt en wij waren verheugd toen wij de Belgische grens zonder moeilijkheden overschreden. Ieper dat in W.O.I zo geteisterd werd, leek ons nu nagenoeg ongedeerd. Bij aankomst in Diksmuide doemde in de verte de Ijzertoren op, en ook die stad scheen niet door oorlogsgeweld getroffen. Hoe dichterbij wij Oostende naderden, hoe meer ons hart begon te kloppen. Wij stelden ons vragen of de koningin van de badsteden er wel heelhuids was vanaf gekomen, en vooral hoe het gesteld was met onze moeder en de familie. In Leffinge namen wij keurig de bocht aan de kerk, en wat verder aan de Kromme Elleboog bereikten wij de Torhoutsesteenweg. Steeds rechtdoor tot voorbij de Hoge Barriere en dan verder tot aan Petit Paris. Praktisch geen spoor van verwoesting, tot onze grote opluchting. Via de Peter Benoitstraat en de Amsterdamstraat stonden wij eindelijk voor het huis Filip Van Maestricht-plein, 5, en ik draaide wel vijfmaal aan de koperen bel.

Om beurten vielen wij in de armen van onze moeder en wij beleefden het meest pakkende moment van ons leven-tot-nog-toe. Van weerskanten waren er traantjes die langzaam opdroogden, waarna de tongen loskwamen. Ma had de zware last op zich geladen een zorgzame vrouw te zijn voor allen in haar huis. Tante Victorine, alias tante Fikje, van wie haar man nonkel Albert als scheepstimmerman met een pakketboot naar Engeland moest uitwijken, assisteerde bij de verzorging van haar nicht, onze tante Eveline, en dochtertjes Emilienne en Christiane. Tenslotte waren er ook onze 75-jarige grootouders "pee en mee". Die gezinssamenstelling zou zo blijven tot na de bevrijding.

WAT WAS ER INMIDDELS IN OOSTENDE GEBEURD ?

Wij waren naar Frankrijk vertrokken op vrijdag 17 mei. Het liep voor ons goed af, anderen die geluk hadden waren naar Engeland uitgeweken. Hoe verder in de meimaand, hoe heter het hangijzer

in Oostende werd. Dinsdag 21 mei kreeg de stadskern, inzonderheid de Kapellestraat en de Lijnbaanstraat, het zwaar te verduren. Een Duitse bommenregen veroorzaakte er op grote schaal vernieling en puin. De toekomst voorspelde niets goeds. Het havengebied was af en toe een mikpunt voor Duitse bombardementsvliegtuigen. Het was in die dagen dat het O.-L.-Vrouwecollege als bij mirakel van vernieling gered werd. Reeds op 10 mei was het als onderwijsinstelling uitgebloed. Het werd omgeschakeld tot militair hospitaal en volgestouwd met militaire dokters, verplegend personeel en een vloed materiaal. Principaal R. Butaye werd er tot aalmoezenier benoemd, maar op zaterdag 25 mei werd hij samen met de zusters en de hospitaalbezetting tot evacuatie naar Frankrijk gedwongen. Aan E.H. Jozef Matthijs, onderpastoor op Sint Petrus en Paulus, werd opdracht gegeven het college te bewaken. Samen met zijn moeder, zus en schoonbroer nam de vinnige onderpastoor zijn intrek in het college aan de Vindictivelaan. Weer kwam een bommenregen onze stad teisteren. Jozef Matthijs dacht dat het Kaaistation de volle lading had gekregen. Hij sprong op zijn fiets en spoedde zich daarheen, gewapend met het H. Oliesel. Hij had zich evenwel vergist, want een rode vuurgloed wees in de richting van de Opex of van Sas-Slijkens. Dus daarheen gespurt. Op het Sas diende hij aan enkele burgerlijke slachtoffers de laatste Zalving toe, waarna hij onmiddellijk naar het College terugkeerde. Terwijl hij op volle snelheid fietste, kwam een nieuwe formatie Duitse Stuka's overgevlogen, loste een lading brandbommen en verdween even vlug als ze gekomen waren. Opgewonden kwam de dappere onderpastoor in 't College aan en hij was blij er zijn geliefden terug te vinden. Samen met zijn schoonbroer en de Collegeknecht Maurice ging hij op inspectie van de gebouwen. Een brandgeur prikkelde hun neusvleugels en zij zochten ijverig naar de juiste plaats van de beginnende brand. Boven op zolder was een deel van de plankenvloer volop aan het smeulen en een ander deel was reeds verkoold. Er moest dus snel ingegrepen worden, maar op zolder was er geen druppel water te vinden, noch op de verdieping eronder. Dan maar naar de speelplaats gekoerst om er aan de pomparm te zwengelen en twee emmers water tegelijk naar boven te sleuren. In het zweet van hun aanschijn hebben zij gedrieën het College van vernieling gered. Bravo!

In de nacht van maandag 27 op dinsdag 28 mei troffen de Duitsers onze stad in het hart. Zij gooiden het Stadhuis en andere gebouwen rondom het Wapenplein tot een grote puinhoop. In de morgen van 28 mei rukten Duitse troepen Oostende binnen, zodat onze stad zieltoogde. Om een verder bloedbad te vermijden werd op het kasteel van Wijnendale na veel gekrakeel de capitulatie getekend. Maar wat later op die dag kwamen alweer formaties Duitse vliegers overgevlogen en zaaiden verder vernieling. Waren zij niet op de hoogte van de Belgische overgave en wisten zij ook niet dat onze stad reeds in Duitse handen was?

HET LEVEN GAAT VERDER

Onze verstandige en voorzichtige moeder oordeelde dat haar twee zonen zich best eerst tot onze huisdokter Paul Vanhoutte zouden wenden ter onderzoek of wij fit and wel het vluchtelingenavontuur hadden doorstaan. En aangezien dat wij beiden brave jongens waren, gebeurde dit cito subito. André behaalde onderscheiding want de dokter had opgemerkt dat de kuiten van mijn broer beter gevormd en ontwikkeld waren dan de mijne. Hij had immers veel meer op die gepensioneerde fiets gereden dan ik. Ik kwam ervan af met een voldoening.

Mijn broer en ik hadden het na onze thuiskomst vlug door dat de bevoorrading van voedsel en van allerlei producten die voor een normaal leven aangewezen zijn, bij de meeste mensen zorg en problemen zouden veroorzaken. Maar in ons huisgezin waar er voor jaren geen vaderlijk hoofd zou zijn en alles op moeders verantwoordelijkheid zou stoelen, waren de vooruitzichten weinig rooskleurig. En op de koop toe twee studenten die geld kosten. Nu nog sta ik in bewondering voor haar kunde, moed en doorzetting. Om brood en vlees te kopen, diende men over rantsoeneringszegels te beschikken per hoofd uitgereikt door het gemeentebestuur. Maar met de verstrekte hoeveelheid voedsel kon niemand toekomen. De zwarte markt begon welig te bloeien, maar bij veel kandidaat-kopers ontbrak het nodige geld. Hoe moeder het heeft klaargespeeld, gaat

mijn verstand te boven. Wel konden wij aardappelen kopen in Klemskerke bij een landbouwer die ons genadig was. Daarbij was de zeevisserij opgedoekt om militaire redenen, zodat het lekkere visje ons ook ontbrak.

Maar ook de algemene veiligheid begon grote zorgen te baren. Het werd bekend dat Hitler het bevel had gegeven voorbereidingen te treffen voor een invasie op de Engelse eilanden onder de benaming "Operatie Seelöwe". In het begin van September zagen wij dat de bezetters in de Oostendse haven een massa schepen aanvoerden. Ook in het kanaal naar Brugge lagen ontelbare aken verzameld waarmee de Duitsers hun soldaten en licht oorlogsmateriaal wilden vervoeren. Dat alles hadden Engelse verkenningsvliegtuigen in de gaten gekregen. Tussen het invallen van de duisternis en het morgenkrieken verscheen voortaan dagelijks een aantal Engelse vliegtuigen boven onze stad en streek. Met hun bommen poogden zij de invasieplannen van de Duitsers te verijdelen, maar hun bommen kwamen niet steeds terecht op hun doelen en veroorzaakten soms oorlogsslachtoffers onder de bevolking. Veel stadsbewoners sliepen voortaan in de kelders. Gelukkig verminderde vanaf half september het invasiegevaar, want de Duitsers hadden eindelijk ingezien dat ze met aken moeilijk in Engeland konden ontschepen. Toen tenslotte op 17 september de "Operatie Seelöwe" definitief werd afgelast, brak een rustiger tijd aan.

Rond half september heropende de Torhoutse Normaalschool haar poorten zodat ik er mijn laatste jaar normaalonderwijs kon afwerken. In oktober was het de beurt aan André om zijn universitaire studies te Leuven te gaan verder zetten. Omdat een fiets voor een student aan de universiteit nuttig kan zijn en omdat de kwaliteit van zijn Franse rijwiel zo erbarmelijk was, mocht hij van ma een deugdelijke occasiefiets kopen bij fietsenhandelaar Louis Deweert. En dat lukte! Graag had hij zijn Franse fiets cadeau gedaan aan het Legermuseum, maar die geste werd afgewimpeld. Zo komt het dat die Franse antiquiteit nog jarenlang de zolder van ons huis heeft ontsierd, tot moeder erin slaagde die fiets op de vuilniswagen te deponeren. Requiescat in pace!

AANHANGSEL

1. L'abbé Remlinger is tweemaal naar Oostende gekomen : in 1950 en 1956. . Hij werd ontvangen in het huis van Dokter Pierre Goubau in de Jozef II-straat. Alle Oostendse vluchtelingen van onze groep kregen de gelegenheid hem daar te ontmoeten.
2. Tijdens de grote vakantie in 1976 heb ik samen met mijn echtgenote Isabelle per auto de vluchtroute van 1940 opnieuw afgelegd en haar alle mogelijke uitleg verstrekt. In Limoges aangekomen, bezochten wij beiden de kerk St Michel des Lions en volgden er de negenuren mis. Na de mis zocht ik in de kerk de dienstdoende priester op en vertelde hem dat ik in mei 1940 door l'abbé Remlinger als vluchteling werd opgevangen. Ik informeerde of mijn weldoener nog leefde. En waarempel : Mr. l'abbé verblijft nu in Parijs, heeft de kaap van de 90 jaar overschreden en hij stelt het goed! zo klonk het antwoord. Het deed me veel genoeg dit te vernemen.
3. In 1981 heb ik eveneens samen met Isabelle een reis gemaakt door Wales en er plaatsen bezocht waar mijn vader tijdens W.O. II heeft verbleven, voornamelijk in Aberystwith.